

ΣΥΡΙΖΑ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ
Τετάρτη 29 / 1/ 2014, 19.00, Χαλάνδρι

**Κόμμα της Ριζοσπαστικής Αριστεράς και κινήματα :
Ζητήματα Δημοκρατίας**

**Εισήγηση : Ελένη Πορτάλιου, καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ,
δημ. σύμβουλος δήμου Αθηναίων Ανοιχτή Πόλη**

Οι θεωρίες των κοινωνικών κινήματων γνώρισαν μεγάλη ανάπτυξη στις γόνιμες και εξεγερσιακές μεταπολεμικές δεκαετίες, κατά τις οποίες γεννήθηκαν μεγάλα και ισχυρά κοινωνικά κινήματα. Συνεχίζουν να αναπτύσσονται μέχρι σήμερα, καθώς η κοινωνική δράση νέων κοινωνικών κινήματων τροφοδοτεί τον θεωρητικό στοχασμό. Η προσέγγιση του αριστερού κόμματος διατρέχει την ιστορία στο πλαίσιο των θεωριών για το κράτος, που αποτελεί διαρκώς ανανεούμενο και επίδικο θεωρητικό αντικείμενο για τον μαρξισμό σε όλες τις διαφορετικές εκδοχές του.

Θ' αναφερθώ συνοπτικά στις θεωρίες για τα κοινωνικά κινήματα από τη μια και το σύγχρονο κόμμα από την άλλη και θ' αναζητήσω τις σχέσεις κοινωνικών κινήματων και αριστερών κομμάτων μέσα από τη θεωρητική /πολιτική κατασκευή του Νίκου Πουλαντζά, ο οποίος και έθεσε ρητά αυτή τη σχέση, ως μέρος της προβληματικής της επανάστασης και της εξουσίας, με τη στρατηγική του δημοκρατικού δρόμου για τον σοσιαλισμό.

Τα κοινωνικά κινήματα είναι από μόνα τους μια ολόκληρη ήπειρος. Ήπειρος όχι αγεωγράφητη σήμερα, που ορίζεται από εννοιολογικές/θεωρητικές προσεγγίσεις και κοινωνικές πρακτικές .

Ο ιστορικός μαρξισμός όπως και άλλες αντίπαλες ή εν μέρει συγγενείς μακροθεωρίες συγκροτεί μια γενικότερη προσέγγιση συλλογικής δράσης, αντίθετα οι σύγχρονες θεωρίες των κοινωνικών κινήματων εστιάζουν σε πιο συγκεκριμένο και περιορισμένο αντικείμενο.

Για την ιδιαιτερότητα του μαρξισμού ως θεωρίας συλλογικής δράσης γράφει η Jean Cohen τα παρακάτω χαρακτηριστικά : *οι επιστημονικές θεωρίες είναι θεωρίες για τα κινήματα. Αντιθέτως υπάρχουν και θεωρίες που προέρχονται από τα ίδια τα κινήματα.* Η θεωρία του Μαρξ είναι και τα δύο, δηλαδή μια θεωρία για και μέσα στα κινήματα. Αυτό δεν σημαίνει ότι η μαρξική θεωρία δεν έχει συγκρούσεις στο εσωτερικό της και δεν διατρέχεται από κενά και αντιφάσεις. Θυμίζω την ιστορική διαμάχη Λένιν – Λούξεμπουργκ όσον αφορά την πρωτοκαθεδρία του κόμματος έναντι των αυθόρμητων δράσεων της εργατικής τάξης, το συγκεντρωτικό μοντέλο κόμματος και την υποτίμηση της πολιτικής δημοκρατίας από τον Λένιν, σε αντίθεση με τις θέσεις της Λούξεμπουργκ.

Μπορούμε να πούμε, υιοθετώντας τη διατύπωση του Μιχάλη Ψημίτη, ότι η *Luxemburg αντιπροσωπεύοντας το αυθόρμητο των μαζών έναντι της «από τα πάνω» οργάνωσης και καθοδήγησης των αγώνων τους, γίνεται η εκπρόσωπος της « κινήματικής πτέρυγας» της μαρξιστικής παράδοσης σε αντίθεση με τον Lenin που εκπροσωπεί την «οργανωτική κατεύθυνση» αυτής της παράδοσης.*

Ο ορισμός της έννοιας «κίνημα» δυσχεραίνεται από τις πολλαπλές χρήσεις του όρου. Για παράδειγμα ο Immanuel Wallerstein χρησιμοποιεί το κίνημα με το ευρύτερο δυνατό

κοινωνικό και πολιτικό του περιεχόμενο αναφερόμενος στα «αντισυστημικά κινήματα». Έχει σημασία να κρατήσουμε ότι τα κινήματα δεν είναι εξ' ορισμού προοδευτικά, αντιθέτως αναπτύσσονται συστημικά και εξόχως συντηρητικά κινήματα, όπως π.χ. στην Ελλάδα το κίνημα για την αναγραφή του θρησκευόμενου στις ταυτότητες.

Επίσης, αν και δεν μπορούμε να αποσυνδέσουμε τις κοινωνικές οργανώσεις από τα πολιτικά κόμματα και τις κοινωνικές από τις πολιτικές δράσεις, δεν θα ήταν καθόλου αποδοτική, μια προσέγγιση του τύπου: όλα, σε τελευταία ανάλυση, είναι κίνημα. Από την αντίθετη άκρη, παρ' ότι το κοινωνικό κίνημα είναι μορφή πολιτικής και μάλιστα για τις ανανεωτικές αριστερές προσεγγίσεις όχι υποδεέστερη του κόμματος, δεν θα έπρεπε να εντάξουμε σε μια αντίληψη πανπολιτικισμού την κατανόηση και αξιολόγηση των κοινωνικών κινήματων. Στο σημείο αυτό ανοίγονται θέματα που αφορούν τη σχέση των κινήματων με τους θεσμούς και το κράτος, την αυτονομία τους κ.λπ.

Μετά τις παραπάνω διασαφηνίσεις θα εστιάσω στα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα.

Σύγχρονα κοινωνικά κινήματα

Η προσέγγιση του σημαντικού θεωρητικού των κοινωνικών κινήματων Charles Tilly ανταποκρίνεται περισσότερο στις σύγχρονες προσλαμβάνουσες που έχουμε για τα κοινωνικά κινήματα, συστηματοποιώντας και θεμελιώνοντας ιστορικά την έννοια του κοινωνικού κινήματος, τις μετεξελισσόμενες στο χρόνο μορφές και τα περιεχόμενα που αυτή προσλαμβάνει. Γράφει : *«Με την είσοδο του 21^{ου} αιώνα οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο αναγνωρίζουν τον όρο «κοινωνικό κίνημα» ως εγερτήριο κάλεσμα, ως αντίβαρο στην καταπιεστική εξουσία, ως έκκληση σε λαϊκή δράση ενάντια σε ένα ευρύ φάσμα από μάζιγγες. Δεν ήταν πάντοτε έτσι»*. Ο Tilly ορίζει το κοινωνικό κίνημα ως επινοηθείσα πολιτική μορφή στο τέλος του 18^{ου} αιώνα , καθώς μέχρι τότε τα συλλογικά δικαιώματα ασκούσαν στο πλαίσιο νόμιμων αναγνωρισμένων σωμάτων όπως οι συντεχνίες, οι κοινότητες και οι θρησκευτικές σέκτες. Η διεκδίκηση αιτημάτων και οι συναθροίσεις ήταν ενταγμένες στα παραπάνω πλαίσια, έξω όμως από αυτά τα δικαιώματα της συνάθροισης, της διαδήλωσης, της μαζικής παρουσίας του πλήθους στο δημόσιο χώρο, δεν ήταν κατοχυρωμένα.

Τα κοινωνικά κινήματα, σύμφωνα με τον Tilly συνθέτουν τρία στοιχεία :

1. Τη διαρκή, οργανωμένη δημόσια προσπάθεια προβολής συλλογικών διεκδικήσεων προς τις αρχές (καμπάνια)
2. Την ενεργοποίηση συνδυασμών των παρακάτω μορφών πολιτικής δράσης : δημιουργία οργανώσεων ειδικού σκοπού και συμμαχιών, δημόσιες συναθροίσεις, επίσημες παρελάσεις, ολονυκτίες, συλλαλητήρια, διαδηλώσεις, εκστρατείες αιτημάτων, παρεμβάσεις στα δημόσια μέσα και έκδοση φυλλαδίων (ρεπερτόριο κινήματων).
3. Τις συντονισμένες, δημόσιες επιδείξεις αξιοσύνης, ενότητας, μαζικότητας και δέσμευσης, από τους συμμετέχοντες .

Από τη δεκαετία του 1960 και μέχρι σήμερα αναπτύσσονται σε όλο τον κόσμο και πάντως στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ δεκάδες κοινωνικά κινήματα η παρουσία των οποίων παρακινεί τη δημιουργία σχετικών θεωριών.

Στην Ελλάδα ζήσαμε και δημιουργήσαμε σχεδόν όλες τις εκδοχές των σύγχρονων κοινωνικών κινήματων : κινήματα για τα δικαιώματα, το περιβάλλον, την κατοικία, τους ελεύθερους χώρους, τα δημόσια αγαθά, το κίνημα κατά της ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων, κινήματα διεθνή όπως το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, κινήματα ενάντια στον πόλεμο και τον ρατσισμό, το φεμινιστικό κίνημα , κ.λπ. Όλ' αυτά

αποτελέσαν τις τελευταίες δεκαετίες την προνομιακή οδό πρόσβασης στην πολιτική ευρύτατων κοινωνικών στρωμάτων, όταν η προωθητική δύναμη των κομμάτων της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου είχε εξαντληθεί.

Οι δύο βασικές θεωρίες για τα κοινωνικά κινήματα που αναπτύσσονται στις 10ετίες 1960 και 1970 είναι η “Θεωρία Κινητοποίησης Πόρων” – ΘΚΠ (Resource Mobilization Theory) και η “Θεωρία των Νέων Κοινωνικών Κινήματων” – ΘΝΚΚ (New Social Movement Theory).

Σύμφωνα με τον Μιχάλη Ψημίτη, η *Θεωρία Κινητοποίησης Πόρων συγκροτείται στην Αμερική ως μια απόρριψη της λειτουργιστικής θεωρίας της συλλογικής συμπεριφοράς. Από την άλλη πλευρά, η Θεωρία των Νέων Κοινωνικών Κινήματων προκύπτει στην Ευρώπη, ως μια κριτική απόρριψη του οικονομικού αναγωγισμού που χαρακτηρίζει την κλασική μαρξιστική θεωρία, εν τούτοις ενσωματώνει και στοιχεία από επεξεργασίες εκτός της μαρξιστικής θεωρίας.*

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις θεωρητικών της Σχολής της Θεωρίας Κινητοποίησης Πόρων (ΘΚΠ) είναι οι Gamson, Tilly, Oberschall, McCarthy, Zald, McAdam.

Σημαντικοί εκπρόσωποι της Θεωρίας των Νέων Κοινωνικών Κινήματων (ΘΝΚΚ), έστω και με διαφορές μεταξύ τους, όπως λέει ο Μ. Ψημίτης, είναι οι Melucci, Touraine, Habermas και Offe, Αργότερα σ’ αυτή τη θεωρητική προοπτική εγγράφονται οι Eder, Diani, Kriesi και η Dellarorta. Ας δούμε βασικά στοιχεία της θεωρίας των Νέων Κοινωνικών Κινήματων.

Στην πορεία της καπιταλιστικής ανάπτυξης, λέει ο Jürgen Habermas, και μιας ανεξέλεγκτης πολιτικά διαδικασίας συσώρευσης, η μερική διοικητική και οικονομική ορθολογικότητα, που είναι λειτουργική σε ένα τέτοιο οικονομικό σύστημα, εισχωρεί βαθμιαία και αναδομεί όλο και ευρύτερες σφαίρες της ζωής που θα μπορούσαν από μόνες τους να αναπτύξουν εντελώς διαφορετικές μορφές ορθολογικότητας – δηλαδή, πρακτικά και ηθικά μέσα, δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες σχηματισμού μιας συλλογικής θέλησης.

Ο καπιταλισμός εκσυγχρονιζόμενος διεισδύει, λοιπόν, σε σφαίρες παραδοσιακά προστατευμένες από τον ανταγωνισμό, την εργαλειοποίηση της ύπαρξης, την επιδίωξη του κέρδους. Τα ρεύματα που αμφισβητούν αυτή την εξέλιξη διευρύνουν τα κλασικά περιεχόμενα του μαρξισμού παρ’ όλο που περιλαμβάνουν και εργάτες. Σ’ αυτές τις αντιφάσεις αναπτύσσονται τα νέα κοινωνικά κινήματα.

Στο ίδιο μήκος κύματος ο Alberto Melucci, ανατέμνοντας τις μορφές της σύγχρονης εμπειρίας, διαπιστώνει ότι αυτή είναι πλέον σε όλες σχεδόν τις μορφές της διαμεσολαβημένη. Κάθε άτομο γίνεται δυνάμει πομπός και δέκτης μιας μεσολαβημένης επικοινωνίας, πράγμα που σημαίνει μετασχηματισμό του παρεμβατικού ρόλου της εξουσίας από ρόλο περιορισμού της πληροφορίας σε ρόλο ελέγχου του τρόπου με τον οποίο παράγεται και λαμβάνεται το νόημα της ίδιας της επικοινωνίας. Η αντίθεση και η αντίσταση σ’ αυτή την πραγματικότητα παίρνουν τη μορφή των challenging codes, όπως τους ονομάζει ο Melucci (αμφισβητώ τους κώδικες και κώδικες που αμφισβητούν). Τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα είναι μορφές δράσης ικανές να εντοπισθούν σε αυτό το επίπεδο της αμφισβήτησης: με την ύπαρξή τους προτείνουν τη δυνατότητα ενός διαφορετικού νοήματος και αναγκάζουν την κοινωνία να συζητήσει για τους σκοπούς και τις αξίες της συμβίωσης.

Σύμφωνα με τον Pierre Bourdieu, που πρωτοστάτησε στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κοινωνικού κινήματος, τα νέα κινήματα οικοδομούνται στο έδαφος της κοινωνικής κατεδάφισης που πραγματοποιείται μέσα από τη νεοφιλελεύθερη πολιτική της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.

Η δημόσια υπηρεσία, οι δημόσιες μεταφορές, το δημόσιο νοσοκομείο, το δημόσιο σχολείο κ.τ.λ., όλα αυτά είναι ένας πολιτισμός, εντελώς εξαιρετικός που οικοδομήθηκε δύσκολα. Για να επινοήσουμε την ιδέα του “δημόσιου”, σε αντίθεση προς το “ιδιωτικό” χρειάστηκαν γενιές νομικών, φιλοσόφων. Τώρα όλ’ αυτά καταργούνται σαν να μη συμβαίνει τίποτα.

Τα κινήματα ανθίστανται στην πολιτική της αποπολιτικοποίησης, δηλ. στην πολιτική που αντλεί ασύστολα από το λεξιλόγιο της ελευθερίας, του φιλελευθερισμού, της απελευθέρωσης και της απορρόθμισης, έχοντας στόχο να προσδώσει μια επίφαση μοιραίας επικυριαρχίας στους οικονομικούς καταναγκασμούς, τους οποίους δεν υποβάλλει σε κανέναν απολύτως έλεγχο.

Η όξυνση των επιπτώσεων των ακραίων νεοφιλελεύθερων πολιτικών στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στις χώρες του νότου - Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία - δημιούργησε μια νέα μορφή κοινωνικού κινήματος : το κίνημα των πλατειών και των αγανακτισμένων που συναντήθηκε με τα αντίστοιχα κινήματα σε όλο τον κόσμο. Μια άλλη μορφή που ανέδειξε η κρίση, είναι τα κινήματα, τα δίκτυα και άλλες μορφές αλληλεγγύης, όλ’ αυτά τα οποία οικοδομούν άμυνες στην κρίση υποδεικνύοντας ταυτόχρονα κατευθύνσεις εναλλακτικών διεξόδων.

Κρίση των αριστερών και κομμουνιστικών κομμάτων

Θα εξετάσω στη συνέχεια τα επίδικα της ταυτότητας και της κρίσης των αριστερών και κομμουνιστικών κομμάτων.

Ήδη από το τέλος της 10 ετίας του 1970 ο νεοφιλελευθερισμός μετασχηματίζει ριζικά τις πολιτικές λειτουργίες του κράτους και τον χαρακτήρα των δυτικών δημοκρατιών. Η νέα μορφή κράτους – η συναινετική, αυταρχική δημοκρατία , σήμερα μόνο αυταρχική και καθόλου συναινετική – αφορά σε μια “γενικότερη μετάθεση των διαδικασιών νομιμοποίησης από τα πολιτικά κόμματα προς την κρατική διοίκηση, της οποίας ήταν προηγουμένως προνομιακοί συνομιλητές”. Τα αστικά κόμματα χάνουν την ιδεολογική τους λειτουργία, που μεταφέρεται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και την παραδοσιακή αντιπροσωπευτική τους λειτουργία απέναντι στις τάξεις και τις μερίδες τις οποίες εκπράζουν. Τα παραπάνω συνεπάγονται κρίση των αστικών κομμάτων, συρρίκνωση της όποιας συμμετοχικής διαδικασίας των μελών τους, ενδυνάμωση των αρχηγών, των κλειστών συγκεντρωτικών επιτελείων και των τεχνοκρατών.

Η κρίση αυτή επηρεάζει τα εργατικά, αριστερά και κομμουνιστικά κόμματα, που κινούνται μ’ ένα τρόπο στο πεδίο του κράτους ή/και τείνουν να αντιγράφουν μορφές αστικών κομμάτων, συνήθως όταν μετέχουν ή διεκδικούν να μετάσχουν στην εξουσία. Η μετεξέλιξη των σοσιαλιστικών κομμάτων καταλήγει στη μετάθεση των διαχωριστικών γραμμών αριστεράς-δεξιάς και στην ανάληψη από τα κόμματα αυτά ενός συμπληρωματικού με τα δεξιά ρόλου στο κυρίαρχο αστικό πολιτικό σύστημα. Η κρίση των κομμουνιστικών κομμάτων είναι κυρίως ενδογενής και αφορά στη σχέση που οικοδομούν με την κοινωνία και στη μη έγκαιρη πρόσληψη και κατανόηση των μετασχηματισμών που χαρακτηρίζουν τις κυριαρχούμενες τάξεις μετά την επικράτηση του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού. Φυσικά η κρίση τους συνδέεται και με την κατάρρευση των χωρών του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού.

Η κρίση των αριστερών και κομμουνιστικών κομμάτων, η οποία διατρέχει και τον ΣΥΡΙΖΑ στα διάφορα στάδια της ύπαρξής του, είναι από τη μια εσωτερική και αφορά σε

θέματα ιδεολογικής ταυτότητας και δημοκρατίας, που εμπεριέχει την αμεροληψία, τη διαφάνεια των αποφάσεων, την πρωτοκαθεδρία των μελών έναντι των μηχανισμών και της εσωτερικής πειθαρχίας των τάσεων. Από την άλλη αφορά στη σχέση των αριστερών κομμάτων με την κοινωνία, τις κυριαρχούμενες τάξεις, τις πληττόμενες ευρύτατες κοινωνικές κατηγορίες και τα κοινωνικά κινήματα. Πρόκειται για μια κρίση κατά βάση στρατηγικής η οποία εντοπίζεται τόσο στην εσωτερική αδράνεια των οργανώσεών τους, την εσωστρέφεια, την αδυναμία προσέλκυσης ριζοσπαστικών κοινωνικών δυνάμεων, όσο και στη σχέση τους με την κοινωνία, η οποία παραμένει εξωτερική - κατά βάση σχέση ανάθεσης και εκπροσώπησης.

Θα επιμείνω στην κρίση στρατηγικής που κατά τη γνώμη μου αντιμετωπίζει και ο ΣΥΡΙΖΑ και η οποία εκφράζεται στη μείωση της κοινωνικής δυναμικής υπέρ μιας κυβέρνησης της αριστεράς αλλά και στην απουσία κοινωνικής συμμετοχής που αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την οποιαδήποτε ανατροπή. Πιστεύω ότι η διέξοδος βρίσκεται στην παράδοση του ανανεωτικού κομμουνισμού, όπως τέθηκε σε πολύ γενικές γραμμές από τον Νίκο Πουλαντζά στο τελευταίο ριζοσπαστικό θεωρητικό του έργο.

Αναγνωρίζοντας την παρέμβαση του κράτους σε μια σειρά τομείς που αφορούν στην αναπαραγωγή του κεφαλαίου και σε διευρυνμένους χώρους εξουσίας - πέραν των κεντρικών κατασταλτικών μηχανισμών - που αφορούν σε ιδεολογικούς/ πολιτιστικούς μηχανισμούς και σε ταυτότητες δικαιωμάτων και ελευθερίας, ο Πουλαντζάς αναζητεί απαντήσεις στην κρίση στρατηγικής μέσα στην κοινωνία.

Τα κινήματα, γενικότερα οι αντιδράσεις και οι συγκρούσεις, που εκδηλώνονται σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και πολιτικών πεδίων, τα οποία ξεπερνούν την άμεση σύγκρουση κεφαλαίου - εργασίας, χωρίς να παύουν να καθορίζονται από αυτήν, επιτρέπουν στον Πουλαντζά να συλλάβει τον δημοκρατικό δρόμο στο σοσιαλισμό όχι μόνο ως διαδικασία διεύρυνσης και επανανομηματοδότησης της πολιτικής δημοκρατίας αλλά και ως διαδικασία θεμελίωσης της άμεσης δημοκρατίας των αποκάτω με τη μορφή των κοινωνικών κινήματων, πολλά από τα οποία, όπως λέει, ήδη υπερβαίνουν τους θεσμούς της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, τοποθετούμενα στην προοπτική της αυτοδιαχείρισης. Εδώ δεν εξετάζω το εργατικό κίνημα, που οπωσδήποτε έχει καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση του κοινωνικού, αντιμετωπίζει, όμως, σε πολλές περιπτώσεις κρίση ταυτότητας.

Αντιμετωπίζοντας την κρατική εξουσία όχι ουσιοκρατικά αλλά ως σύνολο σχέσεων, ο Πουλαντζάς απορρίπτει την εργαλειακή αντίληψη του κράτους και τη διχοτομία εντός - εκτός, θεωρώντας όμως ότι το επαναστατικό κόμμα δεν πρέπει να υιοθετεί την υλικότητα του μηχανισμού και να αντιγράφει το διοικητικό μοντέλο του κράτους. Εξ' ου και η αυτονομία της οργάνωσης της εργατικής τάξης. Η άλλη όψη της διαδικασίας της δημοκρατικής μετάβασης στο σοσιαλισμό *«συνίσταται στην ταυτόχρονη στήριξη στα κοινωνικά κινήματα της βάσης, στην προώθηση φυτωρίων άμεσης δημοκρατίας, μ' άλλα λόγια στη στήριξη στους λαϊκούς αγώνες που πάντα υπερβαίνουν το κράτος. Αν περιοριστούμε στο πεδίο του κράτους, ακόμα και υιοθετώντας τη λεγόμενη στρατηγική ρήξης, θα γλιστρήσουμε χωρίς να το καταλάβουμε στη σοσιαλδημοκρατία: εξαιτίας του ίδιου του βάρους της υλικής υπόστασης του κράτους, η αλλαγή του εσωτερικού στο κράτος συσχετισμού δυνάμεων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά με τη στήριξη στους αγώνες και τα κινήματα που υπερβαίνουν το κράτος».*

Από τις θέσεις αυτές προκύπτουν οι έννοιες της «αυτονομίας» των κινημάτων από το κράτος και τα κόμματα καθώς και της αναπόφευκτης «διαλεκτικής έντασης» ανάμεσα στα εργατικά κόμματα και τα κινήματα, ως απαραίτητες προϋποθέσεις της δυναμικής της μετάβασης προς τον δημοκρατικό σοσιαλισμό.

Συνοψίζοντας τα ζητήματα - ως τα ονομάζουμε ζητήματα δημοκρατίας, σύμφωνα με τον τίτλο της συζήτησης - που αντιμετωπίζουν σήμερα τα αριστερά κόμματα, αυτά αφορούν σε δύο επίπεδα: στη σχέση τους με το κράτος και τη σχέση τους με την κοινωνία. Όσον αφορά το κράτος αναπαράγουν εν πολλοίς την υλικότητα των κρατικών μηχανισμών και προσομοιάζουν στα αστικά κόμματα - ιεραρχικές/ αρχηγικές δομές, αδιαφάνεια, εσωτερικές κλειστές συσπειρώσεις, κέντρα και μηχανισμοί υποβάθμισης της δημοκρατικής συμμετοχής των μελών. Όσον αφορά την κοινωνία τα αριστερά κόμματα εξακολουθούν να βλέπουν τις σχέσεις με τα κοινωνικά κινήματα ως περιστασιακές και εξωτερικές. Η εμπειρία των κοινωνικών κινημάτων δεν δημιουργεί ανατροπές στην κομματική συγκρότηση και τα επίδικα που θέτουν δεν αναδιαμορφώνουν με οργανικό τρόπο τους στόχους του κόμματος. Μ' άλλα λόγια το κόμμα δεν ανοίγεται ούτε στα μέλη του ούτε στην κοινωνία.

Το αυτοδιοικητικό παράδειγμα του ΣΥΡΙΖΑ είναι χαρακτηριστικό.

Η βάση της αυτοδιοικητικής πολιτικής μας βρίσκεται στα αυτόνομα δημοτικά σχήματα, τα οποία έχουν διφυή υπόσταση: λειτουργούν στους αυτοδιοικητικούς θεσμούς ως τοπικές κυβερνήσεις ή αντιπολιτεύσεις και ταυτόχρονα στην κοινωνία πόλης, κυρίως με τη συμμετοχή τους στα κοινωνικά κινήματα. Αυτή η ανοιχτή στην κοινωνία δομή αντιστοιχεί στη θεωρητική πρόσληψη της αποκέντρωσης με αυτοδιοίκηση που επαγγελλόμαστε. Αν θεωρούμε ότι οι τοπικές κυβερνήσεις και οι θεσμοί πρέπει να βασίζονται στην αρχή του λιγότερου δυνατού κράτους, θέση που συνεπάγεται διείσδυση της κοινωνίας και συμμετοχή, τότε τα δημοτικά σχήματα αποτελούν τα ενδιάμεσα κύτταρα ανάμεσα στο κράτος και την κοινωνία. Βασική αρχή μιας ριζοσπαστικής αντιγραφειοκρατικής αριστεράς, πολύ περισσότερο όταν αυτή διεκδικεί την κυβέρνηση - τοπική ή κεντρική - είναι η στήριξη στα κοινωνικά κινήματα και τους κοινωνικούς θεσμούς μέσα από τους οποίους η κοινωνία διεισδύει, συνδιαμορφώνει και στηρίζει μια πολιτική ανατροπής.

Αντίθετα, μονοπρόσωπες παρατάξεις με στόχο την εκλογική κάθοδο και την τοπική κυβέρνηση, οι οποίες αυτοδιαλύονται αν δεν κερδίσουν στις εκλογές, είναι τακτικές πλήρως ενσωματωμένες ή πάντως ενσωματώσιμες στο κράτος και φυσικά δεν προάγουν ούτε τη θεσμική δημοκρατία ούτε την κοινωνική συμμετοχή.